

ΟΙ ΣΥΚΙΕΣ ΤΟΥ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ. ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΑΣ

ΤΣΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ Ι.

1^ο Γυμνάσιο Συκεών «Οδ. Φωκάς», Δ/νση Δ/θμιας Εκ/σης Δυτικής Θεσσαλονίκης
e-mail: ioanamit@otenet.gr

ΕΚΤΕΝΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος της Τοπικής Ιστορίας. Η προσέγγισή του μπορούσε να γίνει κατά τρόπο πολλαπλό. Ήταν στο πλαίσιο της αντιληπτικής ικανότητας των μαθητών/τριων και επιπλέον ήταν επιλογή τους.

Οι Συκιές είναι ένας δήμος με ιστορικό, κοινωνικό, οικιστικό ενδιαφέρον. Οι αντιθέσεις είναι κραυγαλέες. Προσφυγούπολη. Φτωχογειτονίες, άναρχα δομημένες. Φαρδείς πολυσύχναστοι δρόμοι αλλά και δαιδαλώδη στενοσόκακα. Παράγκες σε αγαστή συνύπαρξη με ογκώδεις μοντέρνες πολυκατοικίες. Όμως, γειτνιάζει με το δάσος, έχει καταπληκτική θέα και κλίμα και, ως εκ τούτου, τα τελευταία χρόνια, μεγάλη ζήτηση και ραγδαία ανοικοδόμηση. Έτσι διαθέτει και γειτονιές καινούριες, πανάκριβες, με πολυτελείς οικοδομές, με πάρκα και γήπεδα τένις.

Στόχοι του Προγράμματος: η απόκτηση γνώσεων για τον Δήμο και τους ανθρώπους του. Η κατανόηση των αιτιών (ιστορικών, κοινωνικών, πολιτικών) για τη σημερινή εμφάνιση. Η επαφή με τους θεσμούς. Επίσης η άσκηση της κριτικής ικανότητας των παιδιών. Και τέλος, η τόνωση της εκτίμησής τους για τον τόπο τους καθώς και της αυτοεκτίμησής τους.

Τα παιδιά εργάζονταν είτε όλα μαζί είτε σε ομάδες.

Παρουσίαση των συμπερασμάτων έγινε σε ειδική εκδήλωση, στο πλαίσιο του «Φεστιβάλ Παιδείας» του Δήμου, για την σχολική κοινότητα, φορείς, τοπική κοινωνία.

Με το υλικό που συγκεντρώσαμε δημιουργήσαμε ένα ημερολόγιο και ένα CD.

TSOLAKOPOULOU I.

e-mail: ioanamit@otenet.gr

ABSTRACT

The project was materialized within the frame of the subject of "local history". It could be approached in a multiple way. It was fit to the students' capacity and moreover it was their choice. Sykies is a municipality with historical, social, residencial interest. The differences are very sound. On one side it is a city of refugees, with poor quarters build without a plan, narrow mazy streets and poor sheds and on the other a city with wide roads and luxurious blocks of flats. But it is built by the forest , it has a wonderful view and climate and so, in recent years it is being in constant quest and development. As a result it has new modern and very expensive neighbourhoods with nice buildings, parks, tennis fields etc.

The objectives of the project were: to help students in acquiring knowledge about the municipality and its people. The understanding of the causes (historical, social, political) why the city is the way it is today. Also the training of the critical ability of the students. Last but not least, to increase the students' estimation to their home place as well as their self estimation

The children worked either all together or in smaller groups

We presented our work to the authorities and the people of the area during a special event organized by the Municipality

We created a CD-Rom and a calendar.

Λέξεις κλειδιά: τοπική ιστορία, Συκιές, αντιθέσεις, γνώσεις, ευθύνη, ευαισθητοποίηση, εκτίμηση, ομαδική εργασία – συνεργασία.

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Τη σχολική χρονιά 2002/03 δίδασκα το μάθημα της ιστορίας σε δύο τμήματα της Γ' τάξης. Πολλοί και πολλές πιστεύω πως γνωρίζουν ότι και σήμερα το μάθημα της ιστορίας είναι από τα δυσκολότερα για τα παιδιά. Ίσως λιγότεροι γνωρίζουν ότι το εγχειρίδιο ιστορίας - του Β. Σφυρόερα - είναι τουλάχιστον ξεπερασμένο.

Εκείνη τη χρονιά έφθασε στα σχολεία η εγκύκλιος του ΥΠΕΠΘ, πως έπρεπε να αφιερωθούν ορισμένες ώρες για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας, και το βιβλίο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου με τον τίτλο «Διαθεματικό Εκπαιδευτικό Υλικό για την Ευέλικτη Ζώνη Καινοτόμων Δράσεων» για το Γυμνάσιο. Δεν θα άφηνα λοιπόν την ευκαιρία να πάει χαμένη. Πρότεινα στη συναδέλφισσα, με την οποία ξεκινούσαμε ένα Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, να το συνδυάσουμε με τη μελέτη της τοπικής ιστορίας. Τα παιδιά έδειξαν να ενθουσιάζονται με την ιδέα και κατέθεσαν διάφορες προτάσεις, όπως τα Κάστρα, το Επταπύργιο – φυλακές, οι Συκιές, το Σχολείο μας, δρόμοι και στενά του Δήμου μας, η οδός Επταπυργίου κλπ. Κατά την ψηφοφορία που ακολούθησε, με μεγάλη διαφορά, στο ένα τμήμα πλειοψήφισε το θέμα «Οι Συκιές» και στο άλλο «Το Σχολείο μας».

Ήταν επομένως επιλογή των μαθητών/τριων και, κατά κάποιο τρόπο, ήταν εξασφαλισμένο και το ενδιαφέρον τους. Ακόμα, ήταν στο πλαίσιο της αντιληπτικής τους ικανότητας.

Η προσέγγισή του μπορούσε να γίνει κατά τρόπο πολλαπλό και διαθεματικό: μέσα από τα μαθήματα της ιστορίας, λογοτεχνίας, μουσικής, μέσα από την παράδοση, τις προφορικές μαρτυρίες, τα τραγούδια κλπ.

Ειδικά το πρώτο θέμα, «Οι Συκιές», ήταν πρόκληση και για έναν άλλο λόγο. Οι Συκιές είναι ένας δήμος αρκετά αντιφατικός. Προσφυγοπούλη στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, χωρίς ρυμοτομικό σχέδιο. Φαρδείς δρόμοι αλλά και δαιδαλώδη στενοσόκακα. Κεντρικοί δρόμοι χωρίς πεζοδρόμια. Η οδός Επταπυργίου, δρόμος ταχείας κυκλοφορίας με φαρδιά πεζοδρόμια, όμως απροσπέλαστα από τα παρκαρισμένα αυτοκίνητα, μηχανάκια και τραπεζάκια. Η μετακίνηση με τα πόδια όχι μόνο δύσκολη αλλά και επικίνδυνη. Η εξυπηρέτηση με το αστικό όχι ικανοποιητική. Αλλά και για τα Ι.Χ. τα πράγματα δεν είναι ρόδινα.

Όμως η γεωγραφική θέση του Δήμου έχει πολλά πλεονεκτήματα. Απλώνεται στο βουνό, σε μικρή απόσταση από το κέντρο της Θεσσαλονίκης, με θέα μοναδική προς τον Θερμαϊκό και το δάσος του Σείχ Σου και με ωραίο κλίμα. Έχει τη δεντροφυτεία που είναι ένας πνεύμονας πράσινου και χώρος αναψυχής. Ως εκ τούτου, τα τελευταία 20 χρόνια, και λόγω της προαστιοποίησης της Θεσσαλονίκης, η ανοικοδόμηση είναι ραγδαία. Ο πληθυσμός αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς. Διαθέτει πλέον και γειτονιές καινούριες, πανάκριβες, με πολυτελείς οικοδομές, με πάρκα και γήπεδα τένις, καθώς προσελκύει επίσης νεόπλουτους και μεγαλοαστούς. Έτσι, η περιοχή των Συκεών έχει αλλάξει πολύ από τις αρχές του περασμένου αιώνα. Ελάχιστα θυμίζουν τον τόπο που εγκαταστάθηκαν οι πρόσφυγες.

Φωτογραφία 1.Το Ροδοχώρι

Σήμερα, θα έλεγε κανείς ότι ο Δήμος μας εμφανίζει δύο πρόσωπα, σαν νέος θεός Ιανός: Το ένα βλέπει στις παραδοσιακές γειτονιές, Ν. Βάρνα, Καλλιθέα, Π. Λεβαντή, Τομέας Τειχών, Παράσχου, Αρμένικα. Το άλλο είναι οι νέες γειτονιές, Ροδοχώρι, Δενδροφυτεία, Τρίγωνο, Εθνικής Αντίστασης, Κρυονέρι. Από τη μια η παράγκα του Καραγκιόζη από την άλλη το σεράι του πασά. «Το σπίτι μας, βέβαια, δεν ταιριάζει στις Συκιές, έπρεπε να είναι στο Πανόραμα», χαρακτηριστική η ατάκα από τα χείλη της συζύγου βιοτέχνη «αυτοδημιούργητου».

Φωτογραφία 2. Η ... παράγκα.

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 έχει 41.726 κατοίκους, αλλά ο πραγματικός πληθυσμός είναι πάνω από 60.000 χιλιάδες. Σ' αυτούς πρέπει να υπολογίσουμε τους 4.000 περίπου «νεοπρόσφυγες», που ήρθαν από την πρώην Σοβιετική Ένωση, στα τέλη του 20ου αι. Οι Συκιές δέχτηκαν και 1100 περίπου αλλοδαπούς οικονομικούς μετανάστες, κυρίως από Αλβανία. Τα παιδιά τους είναι μαθητές μας, συμμαθητές και συμμαθήτριες των Ελλήνων μαθητών και μαθητριών.

Ένα άλλο κριτήριο επιλογής ήταν το ότι το γειτονικό μας περιαστικό δάσος του Σείχ Σου, μοναδικός πνεύμονας της Θεσσαλονίκης, είχε καεί πρόσφατα. Το θέμα λοιπόν αποκτούσε και μια άλλη διάσταση.

Γεννιούνται λοιπόν ερωτήματα όπως: Για ποιους ιστορικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς λόγους οι Συκιές σήμερα έχουν αυτή τη μορφή; Ποιοι αποφασίζουν για το μέλλον της πόλης μας; Και ποια είναι η δική μας, των απλών πολιτών, η συμμετοχή, η ευθύνη και η υποχρέωση;

Όσον αφορά στο δεύτερο θέμα, «Το Σχολείο μας»: Το 1ο Γυμνάσιο Συκεών «Οδ. Φωκάς». Ιδρύθηκε το 1977. Μέχρι τότε οι μαθητές και οι μαθήτριες φοιτούσαν σε σχολείο στο κέντρο της Θεσσαλονίκης, όπου πήγαιναν με τα πόδια, φυσικά. Το οικόπεδο ήταν του Δήμου και το κτίριο δωρεά των αδελφών Φωκά, προσφύγων από το Βατούμ της Ρωσίας, στη μνήμη του αδερφού τους Οδυσσέα, όπως γράφει και η αναρτημένη πινακίδα στο παλιό διδακτήριο, επί της οδού Οδ. Φωκά.

Φωτογραφία 3. Το Σχολείο μας

Το σχ. έτος 2000-01, οι νέες εκπαιδευτικές ανάγκες επέβαλαν τη μεταστέγασή του σε καινούριο διδακτήριο, επί της οδού Δ. Γληνού 13, κοντά στα τείχη. Αυτή η εγγύτητα προς τα βυζαντινά τείχη υπαγόρευσε το σχέδιο και τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για τη δόμησή του.

Θεωρήσαμε σημαντικό για τα παιδιά να τα γνωρίσουν όλα αυτά.

Επίσης, θα αντλούσαν πληροφορίες για το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας.

Μέσα από αυτή τη διαδικασία, πιστεύαμε – και δεν διαψευστήκαμε – πως τα παιδιά θα θεωρήσουν το Σχολείο χώρο δικό τους και θα έρθουν πιο κοντά στους/τις εκπαιδευτικούς του.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι στόχοι σε γενικές γραμμές ήταν:

- Η προσπάθεια να δουν τα παιδιά την πόλη συνολικά, ως σύστημα
- Η απόκτηση γνώσεων για τον Δήμο μας, την ιστορία του, τους ανθρώπους του
- Η απόκτηση γνώσεων για το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας
- Η γνωριμία με την ιστορία του Σχολείου και τα «βιβλία» του (Μαθητολόγιο, Ποινολόγιο, Βιβλίο Πράξεων κλπ.)
- Η προσέγγιση στο σχολείο και τους/τις διδάσκοντες
- Η εμπλοκή των μαθητών/τριων στην ερευνητική διαδικασία, τη δημιουργική σκέψη και την αυτενέργεια, μακριά από την αποστήθιση
- η συγκίνηση του ερευνητή
- Η άσκηση στην αναζήτηση, συλλογή, αξιολόγηση και αξιοποίηση πληροφοριών
- στην ομαδική εργασία – συνεργατικότητα (άγνωστες λέξεις για το τυπικό σχολείο)
- σε δεξιότητες, όπως η φωτογράφιση και η χρήση Η/Υ, η χρησιμοποίηση και μικρή επεξεργασία ερωτηματολογίου, η συνέντευξη
- η ευαισθητοποίηση απέναντι στο φυσικό περιβάλλον
- η άσκηση κριτικής και η ενεργός συμμετοχή στα κοινά του Δήμου
- τέλος, στόχος μας ήταν να ενισχύσουμε την εκτίμηση των μαθητών και μαθητριών μας προς τον τόπο τους καθώς και την αυτοεκτίμησή τους. Για να μην απαντούν στο στίλ: «Οι Συκιές, καλέ, είναι υποβαθμισμένες; Το ξέρετε ότι λίγο πιο κάτω από το σπίτι μου μένει ένας καθηγητής πανεπιστημίου;»

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Εφαρμόστηκαν α) οι μέθοδοι της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης:

Ο καταγισμός ιδεών στην επιλογή θέματος.

Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία.

Το projekt.

Η μελέτη πεδίου.

Η επίσκεψη σε χώρους και τοποθεσίες ιστορικού ενδιαφέροντος.

Η αναζήτηση βιβλιογραφίας σε βιβλιοθήκες και ίντερνετ.

Φύλλο εργασίας – ερωτηματολόγιο.

Η συνέντευξη.

β) Παραδοσιακές μέθοδοι, όπως η διάλεξη.

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Βγήκαμε έξω από τους τέσσερις τοίχους του Σχολείου.

Πραγματοποιήσαμε επισκέψεις στη βιβλιοθήκη του Δήμου, όπου αναζητήσαμε σχετική βιβλιογραφία.

Πραγματοποιήσαμε επισκέψεις σε περιοχές του Δήμου, όπως το Γεντί Κουλέ, τα Κάστρα, ο «Συνήθης Τόπος Εκτελέσεων», τα κοντινά Σχολεία, τα στενά κλπ. Επίσης στο Κέντρο Ιστορίας, όπου υπάρχει ένα αξιόλογο αρχείο και έκθεση ντοκουμέντων. Εκεί ξεναγηθήκαμε από τον υπεύθυνο και βρήκαμε πληροφορίες για σημαντικές αλλά και καθημερινές στιγμές, για πρόσωπα

της πολιτικής, πολιτιστικής και κοινωνικής ζωής αλλά και για απλούς ανθρώπους, της διπλανής μας πόρτας.

Όσοι ήταν εξοικειωμένοι και είχαν πρόσβαση στο ίντερνετ ανέτρεξαν σ' αυτό.

Πήραμε συνεντεύξεις από προσωπικότητες του Δήμου, όπως ο πρόεδρος της Γ' ΕΛΜΕ, ο παλιός φωτογράφος Δ. Κρανάκης και η κ. Ιωάννα Φωκά, από τους δωρητές του οικοπέδου για να γίνει το Σχολείο μας.

Μια ομάδα συγκέντρωσε πληροφορίες για το εκπαιδευτικό σύστημα στη χώρα μας, μετά το 1950. Μια άλλη πήρε συνέντευξη από τον Διευθυντή του Σχολείου μας. Τα παιδιά γνώρισαν την ιστορία του Σχολείου. Είδαν τα Βιβλία του, το Μητρώο, τα Βιβλία Πράξεων, το Ποινολόγιο και τα υπόλοιπα. Τα φυλλομέτρησαν. Βρήκαμε την 1^η πράξη με την οποία ανελάμβανε τη Διεύθυνση του σχολείου ο κ. Καλούδης Ιωάννης καθώς και οι πρώτοι καθηγητές/τριες την 1^η Σεπτεμβρίου 1977. Τα παιδιά ξαφνιάστηκαν, όταν διεπίστωσαν ότι ορισμένοι καθηγητές και καθηγήτριές τους ήταν ... «πολύ παλιοί».

Τις πληροφορίες τις μοιράζονταν, τις επεξεργάζονταν, τις πληκτρολογούσαν. Μου τις έφεραν για έναν τελικό έλεγχο. Ήταν σχεδόν όλοι αρκετά συνεπείς. Κάθε ομάδα ανακοίνωνε τα συμπεράσματά της στις υπόλοιπες.

Αναδείχτηκαν φωτογραφικά talέντα και μάλιστα με απλά μέσα.

Με τη χρηματοδότηση του Πανεπιστημίου Αιγαίου και την ενίσχυση του Δήμου Συκεών πραγματοποιήσαμε δύο εκδρομές σχετικές με το θέμα μας:

1. στην Αρναία Χαλκιδικής, στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, όπου παρακολούθησαμε Πρόγραμμα Π.Ε. και γνωρίσαμε τον διατηρητέο οικισμό της πόλης.
2. στο βουνό Όρλιακας και στην Σιάτιστα, με την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική παράδοση (αρχοντικά).

5. ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Προς το τέλος, όταν πια γνωρίσαμε αρκετά καλά την περιοχή μας, αποφασίσαμε να μοιράσουμε στους Συκιώτες ένα ερωτηματολόγιο (το ίδιο είχαμε δώσει και στα παιδιά να συμπληρώσουν στην αρχή του Προγράμματος) για να δούμε κατά πόσο γνωρίζουν τον τόπο που κατοικούν. Έτσι, το διακίνησαν τα παιδιά στο κοντινό τους περιβάλλον και στη συνέχεια το επεξεργάστηκαν, όπως μπορούσαν.

Στο τέλος της σχολικής χρονιάς, παρουσιάσαμε τα συμπεράσματά μας σε ανοιχτή εκδήλωση του Σχολείου, στους συμπολίτες μας και στους μαθητές και μαθήτριές μας.

Συνεργασίες: Είχαμε συνεργασία με το ΚΠΕ Ελευθερίου – Κορδελιού, τις Δημοτικές Αρχές, το Σύλλογο Γονέων - Κηδεμόνων, τη Διεύθυνση του Σχολείου, την Γ' ΕΛΜΕ Θεσσαλονίκης.

Το ΚΠΕ Ελευθερίου – Κορδελιού συντόνιζε το Δίκτυο «Τοπική Ιστορία και Π.Ε.», στο οποίο συμμετείχαμε.

Φωτογραφία 4. Από την τελική εκδήλωση (τοπικοί άρχοντες, πολίτες, μαθητές/τριες)

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οι γνώσεις των παιδιών αξιολογήθηκαν με εξωτερική αξιολόγηση. Στην αρχή του Προγράμματος με ένα ερωτηματολόγιο, που αφορούσε στο Δήμο τους. Στην πορεία και στο τέλος με ερωτήσεις, προφορικές κυρίως. Αξιολόγηση θεωρώ και την ανακοίνωση των εργασιών των ομάδων ή ατόμων στους συμμαθητές/τριες τους.

Όμως η πιο σημαντική αξιολόγηση κατά τη γνώμη μου αφορά στην όλη πορεία. Και για τα παιδιά αλλά και για μένα όλη αυτή η ενασχόληση υπήρξε ευχάριστη και δημιουργική. Ορισμένα είδαν με διαφορετικό μάτι και το ίδιο το μάθημα της ιστορίας. Δεν θα πω ότι το αγάπησαν τρελά, όμως μπορούσαν να δουλέψουν σε ομάδες, αναλάμβαναν την πρωτοβουλία να φέρουν πληροφορίες, μαρτυρίες γνωστών τους, φωτογραφικό υλικό, να κλείσουν ραντεβού, να ανατρέξουν στο internet κλπ.

Ήταν ένα ευχάριστο ξάφνιασμα η διαθεσιμότητα, η προσφορά και η συμμετοχή τους στην τελική παρουσίαση.

Υπήρξε μια μεγαλύτερη προσέγγιση με τον Διευθυντή και κυρίως με τους καθηγητές/καθηγήτριες.

Αλλά το πιο ενδιαφέρον, το πιο συγκινητικό θα 'λεγα, είναι ότι δραστηριοποιήθηκαν, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, μαθητές/τριες – «βωβά πρόσωπα» μέσα στην τάξη.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς στο Δήμο μας πραγματοποιείται το «Φεστιβάλ Παιδείας», όπου παρουσιάζονται όλα τα Προγράμματα Π.Ε. και Αγωγής Υγείας. Στο πλαίσιο αυτό, παρουσιάσαμε τη δουλειά μας, σε ειδική εκδήλωση, στην αίθουσα τελετών του Σχολείου. Παρευρέθηκαν εκπρόσωποι των τοπικών και εκπαιδευτικών αρχών, ο κ. Δήμαρχος και εκπρόσωποι του Δημοτικού Συμβουλίου, η Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Δ. Θεσσαλονίκης, ο Υπεύθυνος Αγωγής Υγείας, εκπρόσωποι φορέων, ο Πρόεδρος και μέλη της τοπικής ΕΛΜΕ, σύσσωμο το Δ.Σ. του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων, ο Διευθυντής του Σχολείου μας, Διευθυντές άλλων Σχολείων, οι καθηγητές και οι καθηγήτριες, οι μαθητές και οι μαθήτριές μας, οι γονείς τους, δημότες και δημότισσες των Συκεών.

Επίσης, γράφτηκαν άρθρα σχετικά με το Πρόγραμμά μας, στο περιοδικό του Δήμου Συκεών «Εκτός των Τειχών», τεύχος 56 (Νοέμβριος 2003) και στην εφημερίδα «Αγγελιοφόρος», (29/9/03).

Φωτογραφία 5. Από την τελική εκδήλωση

«Είχαμε καθηγήτρια στη δόλια ιστορία,
στην ώρα της δεν κάναμε ποτέ μας φασαρία.
Στο μάθημα προσέχαμε σα να 'ταν ...εκκλησία»

Η παρουσίαση της «δουλειάς» μας έγινε αρχικά με ηλεκτρονικό τρόπο. Στη συνέχεια τα παιδιά απάγγειλαν ποίημα δικής τους έμπνευσης και τραγούδησαν τραγούδια – παρωδίες, σατιρίζοντας Σχολείο, καθηγητές και καθηγήτριες, τα οποία έγραψαν με τη βοήθειά μας. Τέλος, ακούστηκαν, από τα ίδια τα παιδιά πάλι, τραγούδια για τη Θεσσαλονίκη, το Γεντί Κουλέ και τις Συκιές.

Τα θερμά χειροκροτήματα και συγχαρητήρια που αποσπάσαμε ήταν η επιβράβευση για τους κόπους μας.

Το αποτέλεσμα της δουλειάς μας αποτυπώθηκε σε ένα ημερολόγιο, το οποίο εκδόθηκε σε 1200 αντίτυπα, διανεμήθηκε δωρεάν και έγινε ανάρπαστο.

Το σύνολο της δουλειάς υπάρχει σε CD, το οποίο επίσης διατέθηκε δωρεάν.

Κλείνοντας, θέλω να πω ότι πεποίθησή μου είναι πως η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση δείχνει το δρόμο στην κατεύθυνση αλλαγών και στο εκπαιδευτικό μας σύστημα, αλλαγών που θα κάνουν το σχολείο τουλάχιστον πιο φιλικό τόσο στους μαθητές και μαθήτριες όσο και στους και τις εκπαιδευτικούς.

Κάποιες πληροφορίες ακόμα για το Δήμο μας

(αποσπάσματα από τις εργασίες των παιδιών)

Οι Συκιές βρίσκονται ΒΔ της Θεσσαλονίκης «εκτός των τειχών» (extra muros), κοντά στο δάσος και τα βυζαντινά κάστρα. Η περιοχή κατοικήθηκε από πολύ παλιά. Το αποδεικνύουν σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα και μνημεία.

Στα χρόνια του Βυζαντίου η Θεσσαλονίκη κάλυπτε τις ανάγκες ύδρευσής της από το βουνό Χορτιάτη. Η φυσική ροή των νερών αξιοποιήθηκε με την κατασκευή νερόμυλων, ίχνη και ερείπια των οποίων σώζονται μέχρι σήμερα και τα οποία κοντεύουν να χαθούν λόγω των αυθαιρέτων κατασκευών.

Επίσης υπάρχουν και γραπτές μαρτυρίες για την περιοχή.

Στην περιοχή αυτή, βρισκόταν, σύμφωνα με μαρτυρίες, ο τεκές (μοναστήρι) Μεβλεχανέ των Δερβισίων, από τους πιο ξακουστούς σε ολόκληρη την Οθωμανική αυτοκρατορία.

Στην ίδια περιοχή ήταν συγκεντρωμένα διάφορα μοναστήρια, ναοί, ευκτήριοι οίκοι. Κοντά στο Επταπύργιο, ο χώρος χρησιμοποιήθηκε ως μουσουλμανικό κοιμητήριο.

Ακόμη, σώζεται μια κρήνη, δυο διατηρητέα κτίσματα του 17ου και 18^{ου} αιώνα, Πυργόσπιτα και δυο ερειπωμένα τούρκικα λουτρά.

Φωτογραφία 6. Το μοναστήρι Μεβλεχανέ

Οι πρόσφυγες: Μετά τους Βαλκανικούς πολέμους και την Μικρασιατική Καταστροφή, 1.500.000 πρόσφυγες φθάνουν στην Ελλάδα και κατά το μεγαλύτερο μέρος τους εγκαθίστανται στη Βόρεια Ελλάδα. Οι 80.000 στη Θεσσαλονίκη. Αρκετοί στην περιοχή μας.

«Ο ελληνικός πληθυσμός της Θράκης έχει πλημμυρίσει τη Μακεδονία. Είναι κίολας εκεί μισό εκατομμύριο, αλλά μένει να έρθουν άλλες διακόσιες πενήντα χιλιάδες άνθρωποι. Ποιος θα τους θρέψει; Κανένας δεν ξέρει. Και μέσα στον επόμενο μήνα και στα επόμενα χρόνια, όλος ο χριστιανικός κόσμος θα ακούει μια σπαραχτική κραυγή - που ελπίζω να φτάνει και μέχρι τον Καναδά: "Μην ξεχνάτε τους Έλληνες της Μακεδονίας"»: Η τελευταία ανταπόκριση του Ερνεστ Χεμινγκουεϊ (για την καταστροφή του 1922).

Στο Δήμο μας οι πρόσφυγες (μικρασιάτες, πόντιοι, θρακιώτες) εγκαταστάθηκαν στα σπίτια των Τούρκων ανταλλάξιμων, κυρίως στην περιοχή Παράσχου. Για τους υπόλοιπους έγιναν πρόχειρες κατασκευές από ξύλο, τενεκέδες και λαμαρίνες. Υπήρξαν και μερικοί τυχεροί που εγκαταστάθηκαν σε σπίτια της υπηρεσίας εποικισμού, των 40 τ.μ. Τα συναντούμε ακόμα στις συνοικίες Π. Λεβαντή και Κολοκοτρώνη.

«Καστρόπληχτοι» είναι αυτοί που κτίζουν τα σπίτια τους κολλητά στα τείχη, με ή χωρίς τίτλους ιδιοκτησίας. Ορισμένα σώζονται μέχρι σήμερα. Υπάρχει μια μακροχρόνια κόντρα με την Εφορία Νεοτέρων Μνημείων που θέλει να τα κατεδαφίσει για να αναδειχτούν τα Βυζαντινά τείχη και ενώσεις πολιτών, που πιστεύουν πως πρέπει να διατηρηθούν, γιατί κι αυτά είναι μέρος της ιστορίας μας.

Η πολεοδομία των Συκεών, όπως και των υπόλοιπων Δυτικών Συνοικιών, «υπαγορεύτηκε από την ανάγκη στέγασης των προσφύγων και από την τάση των τοπικών αρχών να προσελκύσουν ξένους δημότες για να γίνουν ανεξάρτητες κοινότητες και δήμοι», γράφει ο δημοσιογράφος και συγγραφέας Χρ. Ζαφείρης.

Μια μικρή ξενάγηση στο Δήμο μας (αποσπάσματα επίσης από εργασίες των παιδιών)

Φωτογραφία 7. Το Επταπύργιο

Το Φρούριο του Επταπυργίου (Γεντί Κουλέ): κτίστηκε μεταξύ του 9^{ου} και 12^{ου} αι. εκτός από το μεσαίο πύργο που είναι του 15^{ου}. Αργότερα τόπος βασανιστηρίων και φυλακές (μέχρι το 1989). Σήμερα ο χώρος ανήκει στη δικαιοδοσία της Εφορίας Βυζαντινών και Νεοτέρων Μνημείων. Τον διεκδικεί η Εταιρία Διάσωσης Ιστορικών Αρχείων Κ.Δ. Μακεδονίας (1940-74), που «θέλει» το μνημείο χώρο μνήμης – και όχι μνήμα -, μουσείο και αρχείο και επίσης κέντρο μελέτης του σωφρονιστικού συστήματος της χώρας μας. Παλιότερα ο ποιητής Ντίνος Χριστιανόπουλος είχε κάνει, κατά τη γνώμη μας, μια πολύ ενδιαφέρουσα πρόταση: Να γίνει πτωχοκομείο, κάτι που λείπει από την πόλη μας.

Φωτογραφία 8. «Ο συνήθης τόπος εκτελέσεων» (1941-1949)

«Εξετελέσθη στις 5 Δεκεμβρίου ο Χρήστος Ευστρατιάδης, νέος 26 χρονών, ένας από τους πιο μαχητικούς και θαρραλέους αγωνιστές του εθνικοαπαλευθωτικού μας αγώνος.» (ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, 6/1/1943). Όταν τον πήραν για εκτέλεση, από τις φυλακές του Επταπυργίου μέχρι τον τόπο της

εκτέλεσης, τραγουδούσε τραγούδια πατριωτικά και επαναστατικά. Οι γείτονες έβγαιναν στα παράθυρα. Πολλοί ξέσπασαν σε κλάματα και κατάρες για τους δήμιους. Άφησε πίσω του τη χαροκαμένη μάνα του και τη Γεωργία το κορίτσι του...» (Κ. Νίγδελης, Επταπύργιο – Γεντί Κουλέ). Η εκτέλεση έγινε στο «συνήθη τόπο εκτελέσεων» (κοντά στο Επταπύργιο) και με το «συνήθη τρόπο», δηλ με τουφεκισμό.

Φωτογραφία 9. Το «μνημείο της Ειρήνης»

Αφιερωμένο στους δολοφονημένους αγωνιστές της ειρήνης, τον βουλευτή Γρηγόρη Λαμπράκη και το νεαρό Νίκο Νικηφορίδη, που το 1950, ενώ συγκεντρώνει υπογραφές για την ειρήνη, συλλαμβάνεται, βασανίζεται και φυλακίζεται. Το έκτακτο στρατοδικείο τον καταδικάζει σε θάνατο. Εκτελέστηκε στις 5 Μαρτίου 1951. Ήταν 23 ετών!

Φωτογραφία 10. Η κηδεία του Στ. Βελδεμίρη

Στις 27 Οκτωβρίου 1961, στην Επτάλοφο Θεσσαλονίκης, μέσα σε ΙΧ αυτοκίνητο, δολοφονείται από αστυνομικό ο Συκιώτης Στέφανος Βελδεμίρης, μέλος της «Νεολαίας ΕΔΑ». Στην φωτογραφία, η Καίτη Τσαρουχά, κόρη του δολοφονημένου από τη χούντα βουλευτή Γ. Τσαρουχά, εκφωνεί τον επικήδειο.

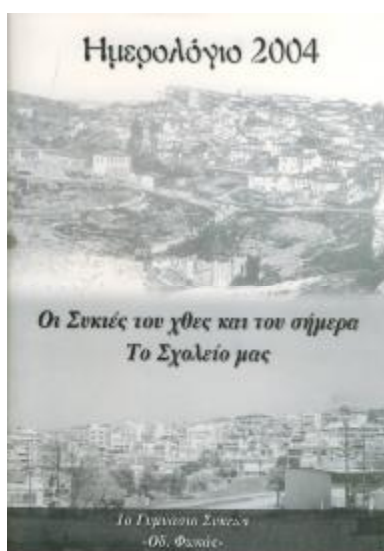
Ο «ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΜΥΛΟΣ»: Η πιο φημισμένη ταβέρνα της περιοχής, αφού εδώ τραγουδήσε και ο Μάρκος Βαμβακάρης. Ξεκίνησε ως καφενείο, αλλά απέκτησε φήμη και στους θιασώτες της πράσινης τσόχας, γνωστός και με τον κωδικό «κρυφό σχολειό». Σ' αυτόν εξάλλου αναφέρεται και το παλιό λαϊκό τραγούδι της ρεμπέτισσας Μαριώως:

*«Μες στο Πράσινο το Μύλο
μου τα παίρναν τακτικά
και δεν είχα να γυρίσω
σου Μαρκάκη μια βραδιά.
Μου τα παίρναν και γυρνούσα
με τα πόδια απ' τις Συκιές...»*

Φωτογραφία 11. Ο «ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΜΥΛΟΣ»

Φωτογραφία 12. Το ημερολόγιό μας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Χασιώτης, Ι, (1997), *Θεσσαλονίκη τοις Αγαθοίς Βασιλεύουσα*, Θεσσαλονίκη Πολιτιστική Πρωτεύουσα 1997
2. Ασπιώτη Λ., (1992), *Τα Κάστρα της Θεσσαλονίκης*, Θεσσαλονίκη 1992
3. Νίγδελης Κ., (1998), *Η εκτός των τειχών Άνω Πόλη*, Δήμος Συκεών
4. Νίγδελης Κ., (2002), *Επταπύργιο – Γεντί Κουλέ*, Δήμος Συκεών
5. Ζαφείρης Χ., (1990), *Θεσσαλονίκης Τοπιογραφία*, ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, Θεσσαλονίκη
6. Ζαφείρης Χ., (1997), *Θεσσαλονίκης Εγκόλπιον*, ΕΞΑΝΤΑΣ, Θεσσαλονίκη
7. Εργασία της Περιβαλλοντικής Ομάδας του 1ου Γυμνασίου Συκεών «Οδ. Φωκάς», (σχ. έτος 1998-99 και 1999-2000), *Η Θεσσαλονίκη των Λαών*, Θεσσαλονίκη
8. Μπέσπαρης, Π., (2000), *Η Ιστορία του Γυμνασίου Τούμπα*, ΜΙΚΡΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ - ΜΠΙΜΠΗΣ, Θεσσαλονίκη
9. Υπουργείο Πολιτισμού, 9η Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, *Επταπύργιο Θεσσαλονίκης*
10. Δήμος Συκεών, Αξιοθέατα, Γεωγραφική θέση/ Έκταση/ Πληθυσμός, Ιστορικά στοιχεία, ανασύρθηκε από <http://www.sykies.gr>

(Από τις φωτογραφίες, άλλες έβγαλε η Περιβαλλοντική Ομάδα, κάποιες μας έδωσε ο φωτογράφος κ. Κρανάκης, τον οποίο και ευχαριστούμε, και ορισμένες είναι από τα βιβλία του κ. Νίγδελη).